

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

Královským hejtmanům kraje Čáslavského.

Jakou stížnost k nám podala Estera, manželka Davida Votického, nyní v Lukaveci pod ochranou žijícího, na hospodářského hejtmana v Lukavici pana barona z Dewaldů pro zarestování syna, který již po 20 neděl prý ve vězení je trýzněn, i pro jiné zlé traktamenta supplikuje. Co v těch věcech se zařídit má, o to se prosí a je zřejmé z přílohy.

Remitujeme panu hraběti a pánum jménem a na místě J. H. Mil. nařizujeme tato gravamina vyšetřiti, žalovaného Lukavického hejtmana vyslechnouti, o všem co nejdůkladněji se informovati, by i sami vyšetřovali, a jak se věci mají, by stěžující si Židé proti právu nebyli obtěžováni, spíše přičiniti se o přátelské narovnání. Výsledek s dobrozdáním budíz nám hlášen.

Na Pražském zámku dne 8. srpna 1702.

*

V úvodu jsme již poukázali na náboženskou snášenlivost lidu na Táborsku a Voticku. Však dávná animosita křesťanského obyvatelstva proti Židům v Praze a částečně i v některých krajích venkovských, pramenící především v obavách před obchodní konkurencí zdatnějších a pohyblivějších žid. živlů a často jen maskovaná motivy rázu náboženského, projevila se zvláště od dob nastoupení Karla VI. četnými redukčními a extirpačními pokusy. Zvláště to bylo komerční kolegium, jež počalo hlavně od r. 1715 upozorňovati redukční komisi i na venkovské Žid. v Čechách. Od té doby splývá program redukce pražského ghettu s tendencí omezit počet všeho Židovstva v Čechách, tedy i na venkově. Reskript ze dne 25. května 1723, obnovující sněmovní zákaz z r. 1650 zřizovati bez zeměpanského svolení žid. domy, synagogy a hřbitovy, byl signálem k novému útoku proti Židům v Čechách. Židovstvo mělo být redukováno na stav z r. 1618. Jen to venkovské Židovstvo, jehož předkové bydleli v Čechách již před 1. lednem r. 1618, mělo být ze svých dosavadních bydlišť na vesnicích a panstvích přestěhováno pro snazší dozor do městských žid. obcí, pouze najemci vrchnostenských vinopalen měli být ze všeobecného tohoto ustanovení vyňati. Jako první krok byla nařízena konsignace (soupis) Židů.

Kromě politických úřadů zeměpanských byla to především pražská arcibiskupská konsistor, jež uplatňovala v komisi proti žid. námitky rázu náboženského: nebezpečí zneuctění svátosti oltářní, rušení nedělí a svátků prodejem v žid. krámech, zaměstnávání křesťanské čeledi v žid. rodinách a pod. Ke zvýšení vzájemné animosity z hospodářských důvodů přispívalo snad i ne dosti opatrné chování se žid. jednotlivců při různých náboženských úkonech, což vedlo někdy i ke krvavým výtržnostem. Zvláště Židé, bydlíci v bývalých měšťanských domech na náměstích měst a městysů, byli nejvíce vystaveni nebezpečí útoků se strany katolického obyvatelstva při procesích, slavnostech Božího těla¹⁸⁾, při donášení svátosti oltářní nemocným, a pod. O podobném excesu ve V. právě z této doby, z r. 1727, se dovídáme¹⁹⁾: Asi dvacet osob vpadlo do domu Žida Salamouna Klábra (Klaubera) na náměstí (nyní zvaný U železníku, na schůdkách), sekýrou dveře vyrazili, aby jej s celou rodinou a majetkem násilím přestěhovali do jiného domu křesťanského, dále od středu města. Při vyšetřování před krajským úřadem odvolal se Žid na to, že dům sice stojí na náměstí, ale více k žid. ulici, že má jen dvě okna na náměstí jdoucí, že je již přes 100 let v majetku Židů, kterým je přivtělen městskými knihami. Úřady nařídily, že se Kláber smí sice vrátiti do domu svého na náměstí, ale že má ještě před návratem zazdít obě

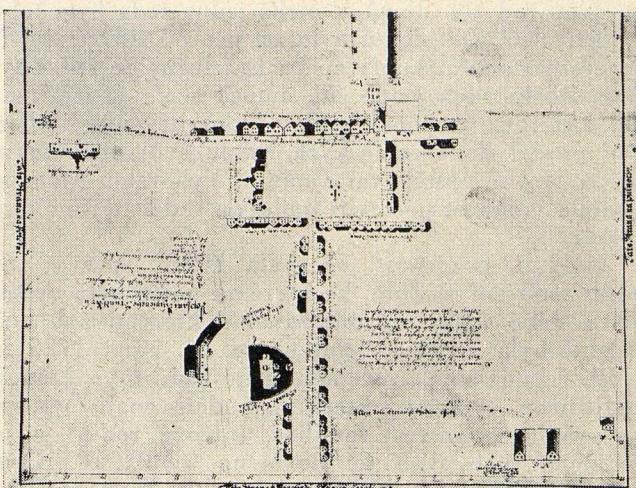
okna svého domu, hledící na městský rynk; na jich místě zřídil 2 nová okna do uličky žid. jdoucí.

Již 10. března toho roku došel z pražského gubernia dekret, týkající se Židů v o t i c k y e h¹⁷⁾, aby byli do 14 dnů vypuzeni, pročež krajský úřad má vše vyšetřiti; prozatím však ať vše zůstane při starém in statu quo.

V té samé době počínají pokusy, vzdáliti žid. obydlí do větší vzdálenosti od katolických kostelů. Císařský reskript ze dne 13. května 1727, intimován pražským místodržitelstvím dne 26. května 1727 všem krajským úřadům v Čechách, ukládá důrazně všem vrchnostem toto přestěhování Židů. Na útraty vrchností měly být pořízeny řádnými zemskými měřiči situacní plánky farních obcí¹⁸⁾. Bylo však třeba objasnit nejasnost reskriptu, pokud se týkalo případné vzdálenosti žid. obydlí od katolických kostelů. O této otázce docházely místodržicím dotazy krajských úřadů. Odpověď, která byla guberniem pražským z Vídni vyžádána ze dne 1. srpna 1727, upozorňuje, že jde v podstatě o to, aby Židé neviděli ze svých obydlí do katolických kostelů a aby bylo zabráněno pohoršení při obvyklých křesťanských pobožnostech (průvodech, procesích) a při donášení svátosti oltářní nemocným. Věc se nemá generalisovati, nýbrž dle místních okolností řešiti.

Plán města Votic¹⁹⁾.

Jaký výsledek měla jednotná tato akce z r. 1727 o vzdálení žid. obydlí od katolických, není známo²⁰⁾. Patrně celá akce zůstala jako obyčejně nedokončena, jednak pro nepatrny zájem samých krajských úřadů,

Plán města Votic

jednak i pro pochopitelný odpor vrchností, které viděly nerady takovéto zasahování místodržicích, resp. krajských hejtmanů do své žid. jurisdikce a správy a nebyly namnoze ani ochotny měnit své disposice s místními žid. rodinami podle teoretických spíše nařízení vídeňských a pražských úřadů. Brzy nastal klid v jednání a redukci Židů, zvláště venkovských, kteří byli vrchnostem příliš vítaným zdrojem, než aby mohli být vypuzeni z panství na pouhý písemný rozkaz z Prahy. Již v r. 1733 došel místodržitelský dekret dne 4. září, že patent z r. 1727, kterým Židé měli být vypuzeni (viz nahoře), má se vztahovati jen na ony Židy, kteří se nad počet in loco (v místě) trpěný od r. 1725 do obce vplížili. S nařízením, plány zhотовiti, mnohdy vrchnosti se neukvapily, již z důvodů hmotných, neb je měly nechat pořídit na vlastní útraty. Tak ve Švihově začali se zabývat touto otázkou teprve v r. 1739.

Ve V. dal hrabě Vrbty takový plán zhотовiti. Kreslil jej zemský měřič Fr. Ant. Ign. Konopa; je to kolo-